

GEOPOLITIKOS IR SAUGUMO STUDIJŲ CENTRAS

Kinijos ir Taivano konkurencija Vidurio ir Rytų Europoje: užsienio politikos poslinkiai ir įgyvendinimo ribos (2019–2025)

Raigirdas Boruta

Vilnius, 2026

Raigirdas Boruta – GSSC Eurazijos tyrimų programos asocijuotasis ekspertas ir Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) vyriausiasis politikos analitikas. Nuo 2021 m. Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto doktorantas. 2023 m. Boruta stažavosi Taivano Nacionaliniame Čengči universitete pagal Taivano užsienio reikalų ministerijos „Taiwan Fellowship“ programą. Tarptautinių santykių magistro laipsnį įgijo Sičuanio universitete (Kinija), o Rytų Azijos studijų (Kinijos krypties) bakalauro – Lankašyro universitete (Jungtinė Karalystė). Jo tyrimai apima Kinijos ir Taivano užsienio ir vidaus politiką bei jų tarpusavio santykius, ypatingą dėmesį skiriant Kinijos–ASEAN santykių dinamikai ir Pekino bei Taipėjaus strateginei konkurencijai Vidurio ir Rytų Europoje.

Įvadas

Nuo 2019 m. Vidurio ir Rytų Europa (VRE)¹ veikia gerokai pakitusioje geopolitinėje aplinkoje, kurioje partnerystės su ne ES veikėjais vis atidžiau vertinamos ne išskirtinai pagal ekonominį potencialą, o pagal galimą įtaką saugumui, politiniam atsparumui ir ilgalaikėms priklausomybėms (ypač ekonominėms ir technologinėms). COVID-19 pandemija, Rusijos pradėtas plataus masto karas prieš Ukrainą, augantis ekonominis neapibrėžtumas ir visuomenių poliarizacija sukūrė situaciją, kurioje užsienio politikos sprendimų erdvė tapo gerokai siauresnė, o politinės klaidos – brangesnės.

Skirtingai nei ankstesniais dešimtmečiais, kai bendradarbiavimas su autoritarinėmis valstybėmis dažnai buvo pateisinamas pragmatiniais ekonominiais argumentais, šiandien vis didesnę reikšmę įgyja potencialūs reputaciniai, politiniai ir ilgalaikių sisteminių priklausomybių kaštai. Dėl to net formaliai techniniai ekonominiai sprendimai – investicijos, infrastruktūros projektai ar technologinis bendradarbiavimas – regione yra vertinami kompleksiskai ir tampa platesnių geopolitinių skaičiavimų dalimi.

¹ VRE sąvoka apibrėžiama pagal Kinijos taikytą regiono konstravimo logiką, atspindėjusią buvusiam „17+1“ bendradarbiavimo formate. Šiam formatui priklausė Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Čekija, Slovakija, Slovėnija, Vengrija, Bulgarija, Rumunija, Kroatija, Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Serbija ir Graikija. Nors kituose formatuose šios šalys retai traktuojamos kaip bendras regionas, „17+1“ kontekste jos sudarė specifinę erdvę, kurioje Pekinas siekė institucionalizuoti savo politinę ir ekonominę įtaką. Būtent ši politinė erdvė pasitelkiama Kinijos ir Taivano užsienio politikos prieigoms vertinti, o empirinė analizė sutelkiama į tas valstybes, kuriose geopolitinė poliarizacija ir konkurenciniai lūžiai 2019–2025 m. pasireiškė labiausiai.

Būtent šioje aplinkoje Vidurio ir Rytų Europa išryškėja kaip nauja erdvė, kurioje materializavosi dešimtmečius besitęsianti globali Kinijos ir Taivano konkurencija. Tai nėra jų klasikinė, globaliuosiuose Pietuose pasitebima konkurencija dėl regiono perorientavimo ar diplomatinio pripažinimo, veikiau praktinė konkurencija dėl įtakos, politinio matomumo, veikimo formatų ir toleruotinių ribų. Kinija ir Taivas regione veikia esant asimetriškoms sąlygoms. Pekinui VRE išlieka antrinė, tačiau politiškai jautri erdvė, kurioje aktyvesnis įsitraukimas generuoja augančius reputacinius ir politinius kaštus, bet neproporcingai mažą strategi-

nę grąžą. Taipėjui tai – jo įtakai imlesnis regionas su didele simboliškai ir politine grąža, leidžiančia testuoti tarptautinio veikimo ribas siekiant didinti Taivano matomumą ir plečiant diplomatinio manevro laisvę.

Šios analitinės studijos tikslas – apžvelgti bendras Kinijos ir Taivano užsienio politikos įgyvendinimo tendencijas ir pokyčius Vidurio ir Rytų Europoje 2019–2025 m. ir identifikuoti bei analitiškai įvertinti pagrindinius struktūrinius veiksnius, kurie, transformuodami Kinijos ir Taivano užsienio politikos įgyvendinimo sąlygas Vidurio ir Rytų Europoje, sukūrė asimetriškas rizikas, kaštus ir galimybes abiem veikėjams.

I. Aštrėjanti Pekino ir Taipėjaus konkurencija ir jos apraiškos regione

Nuo 1949 m. Kinijos Liaudies Respublikos ir Kinijos Respublikos (Taivano) konfliktas tebėra vienas iš ilgalaikių struktūrinių iššūkių tarptautinėje sistemoje. Nors šio konflikto intensyvumas ir formos per dešimtmečius kito, Taivano sąsiaurio problematika [išliko](#) nuolatiniu geopolitinio nestabilumo šaltiniu ir pastaraisiais metais vis dažniau įvardijama kaip vienas pavojingiausių globalių karštųjų taškų. Šią konkurenciją apibrėžia ne tik auganti galios asimetrija ir skirtingas tarptautinis statusas, bet ir dviejų aktyvių, nors ir nelygiaverčių, veikėjų strategijų sąveika. Kinija siekia griežtai kontroliuoti ir išlaikyti tarptautinę status quo interpretaciją, įtvirtindama „vienos Kinijos“ politikos ribas (veikia savo interpretaciją) kaip visuotinai priimtina tarptautinių santykių atskaitos tašką. O Taivanas, veikiantis struktūrinės izoliacijos sąlygomis, ieško neretai išradingų būdų plėsti savo politinį ir funkcinį veikimo lauką žemiau formalaus diplomatinio pripažinimo slenksčio. Ši konkurencija nukreipta ne į atvirą status quo laužymą, o į nuoseklų jo ribų testavimą ar, Pekino atveju, gynybą, o konkrečios šių ribų formos ir politiniai bei reputaciniai kaštai priklauso nuo regioninės aplinkos, kurioje abi pusės įgyvendina savo užsienio politikos strategijas.

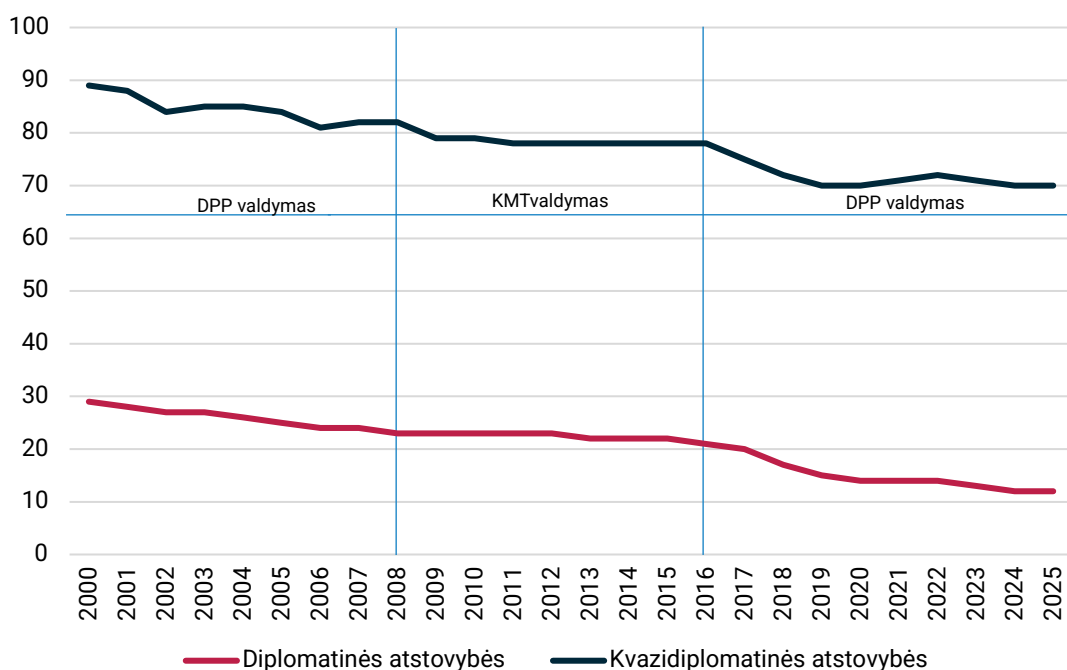
Svarbu pabrėžti, kad Kinijos ir Taivano konkurencijos intensyvėjimas nėra nulemtas vien dvišalės galios pusiausvyros pokyčių. Pastaraisiais metais ją vis labiau struktūruoja platesnė tarptautinė dinamika, įskaitant augantį didžiųjų valstybių dėmesį Taivano saugumui, saugumo architektūros pokyčius Indijos ir Ramiojo vandenynų regione ir nuosekliai griežtėjančias, bet vis dar atsargias JAV ir Europos sostinių politines formuluotes Taivano klausimu. Intensyvėjanti Kinijos karinė [veikla](#) prie Taivano krantų ir griežta Si Dzingingo [retorika](#) rodo, kad Kinija stiprina [pozicijas](#) ir vis atviriau abejoja ilgą laiką deklaruoto „taikaus susijungimo“ scenarijaus realistiškumu, o *status quo* sąsiauryje vis dažniau tampa atgrasymo ir krizių val-

dymo objektu, ne ilgalaikės politinės stabilizacijos veiksmu. Tai empiriškai iliustruoja Taivano diplomatinė ir kvazidiplomatinių atstovybių tinklo raida per pastaruosius du dešimtmečius (žr. 1 pav.), atskleidžianti ne tiek plėtrą, kiek *status quo* palaikymo sudėtingumą ir jo reikšmingą priklausomybę nuo vidaus politinės dinamikos, veikiančios Pekino ir Taipėjaus tarpusavio santykius.

Ilgą laiką Kinijos ir Taivano konkurencijos epicentras buvo sutelktas globaliuosiuose Pietuose, kur pagrindinis varžybų objektas buvo – ir iš dalies išlieka – diplomatinis pripažinimas. Tačiau nuo 2019 m. ši konkurencijos geografija ėmė pastebimai plėstis į Europą, ypač Vidurio ir Rytų Europos regioną. Šis poslinkis nereiškia, kad VRE tapo pagrindiniu Kinijos ar Taivano strateginiu prioritetu, tačiau regionas įgijo specifinę reikšmę kaip politiškai jautri, bet riboto eskalavimo erdvė, kurioje Taipėjus siekia palaipsniui plėsti matomumą ir įtaką, neperžengdamas formalių diplomatinio pripažinimo ribų, o Pekinas – tai kontroliuoti ir bausti Taivaną už bet kokius jo, kaip savarakiško užsienio politikos veikėjo veiksmus.

Kalbant apie Taivaną, Europa, ypač VRE, tapo palankia terpe, kurioje politinio matomumo didinimas gali būti derinamas su funkciniu bendradarbiavimu, pasitelkiant parlamentinius ryšius, simbolinius ir vertybinius solidarumu grįstus sprendimus bei viešosios diplomatinės iniciatyvas, orientuotas į Vakarų auditorijas. Pavyzdžiui, 2025 m. Taivanas pirmą kartą oficialiai [pažymėjo](#) gegužės 8-ąją kaip Antrojo pasaulinio karo pabaigos dieną. Šios priemonės sąmoningai kontrastuojamos su Kinijos autoritariniu politiniu modeliu, tačiau pastaraisiais metais vis dažniau papildomos pragmatiškais ekonominiu ir technologiniu bendradarbiavimo pasiūlymais, leidžiančiais Taivanui veikti ne vien simboliniame, bet ir praktiniame, abipusiškai naudingame lygmenyje.

1 pav. Taivano tarptautinio pripažinimo ir neoficialaus kvazidiplomatinė santykių pokytis skirtingų partijų prezidentavimo metu, 2000–2025

Taivano diplomatinė ir kvazidiplomatinė atstovybių skaičius.

Šaltinis: Kinijos Respublikos (Taivano) užsienio reikalų ministerija, Metinė diplomatinė knyga.

Kinijos požiūriu, VRE ilgą laiką buvo antraeilė erdvė, o santykiai su regionu daugiausia plėtojami per ekonominio bendradarbiavimo ir Juostos ir kelio iniciatyvos infrastruktūrinių projektų prizmę. Vis dėlto **augantis** Taivano politinis matomumas Europoje, ypač po 2021 m., Pekinui tapo jautriu signalu, kad net formaliai uždarytose politinėse erdvėse bandoma palaipsniui silpninti jo nustatytas raudonas linijas. Tai paaiškina, kodėl Kinijos reakcija į Taivano matomumo didėjimą Europoje, ypač Lietuvoje, dažnai pasižymi neproporcingu griežtumu ir yra orientuota ne tik į konkretų atvejį, bet ir į platesnę auditoriją regione siekiant atgrasymo.

Taigi VRE šiame kontekste išryškėja ne kaip pasyvi stebėtoja, o kaip praktinė konkurencijos įgyvendinimo erdvė, kurioje susikerta Taipėjaus pastangos išplėsti savo veikimo lauką ir Pekino siekis apriboti ir atgrasyti bet kokias Taipėjaus valstybingumo ir užsienio politikos įtakos plėtimo apraiškas. Ši konkurencija regione nėra simetriška, bet ji turi realių politinių pasekmių: VRE valstybės priverstos nuolat balansuoti tarp vertybinių nuostatų, saugumo interesų ir galimų ekonominių bei reputacinių kaštų, nors pats regionas nėra pagrindinis šių veikėjų strateginis prioritetasis.

II. Kinijos politika VRE: nuo aktyvaus įsitraukimo prie gynybinės adaptacijos

Kalbant apie Kiniją, po 2019 m. ryškėja nuoseklus perėjimas nuo daugiašaliu įsitraukimu grindžiamo modelio prie selektyvesnio, labiau kontroliuojamo dvišališkumo, o Vidurio ir Rytų Europa tampa viena iš erdvių, kuriose šis poslinkis išryškėja praktiškai. Silpnėjant Kinijos ir VRE bendradarbiavimo formato, anksčiau vadinto „17+1“, politiniam svoriui ir patrauklumui, o Lietuvai 2021 m., Latvijai ir Estijai 2022 m. viešai [pasitraukus](#) iš šio formato Pekinas vis dažniau kliaujasi siauresniais, mažiau politiškai matomais bendradarbiavimo kanalais. Šį pokytį lėmė ne tik Kinijos užsienio politikos prioritetų peržiūra, bet ir pasikeitusi regiono geopolitinė aplinka: COVID-19 pandemijos metu išaugę reputaciniai kaštai, ypač Kinijos laikysena Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste, VRE regione buvo interpretuojami per saugumo prizmę ir reikšmingai susilpnino pasitikėjimą Kinija. Dėl to Pekino veikimo erdvė Vidurio ir Rytų Europoje po 2022 m. tapo struktūriškai siauresnė, o net ir anksčiau laikyti pragmatiškais ekonominio bendradarbiavimo formatai vis dažniau vertinami kaip politiškai jautrūs ir neefektyvūs.

Šis regioninis poslinkis taip pat didžiąja dalimi gali būti vertinamas kaip atsakas į platesnę Kinijos užsienio politikos transformaciją. Ilgą laiką Pekino diplomacija rėmėsi Deng Siaopingo suformuluotu „taoguang yanghui“ [principu](#), leidusiu, išlaikant žemą tarptautinį profilį, palaikyti stabilią tarptautinę aplinką, kuri padėjo išsiauginti ekonominį ir politinį svorį. Si Dzinpingo atėjimas į valdžią 2012 m. žymėjo perėjimą prie „fenfa jouwei“ [principu](#) grindžiamo aktyvesnio ir ambicingesnio užsienio politikos modelio, kuriame didesnis politinis matomumas ir atviras, neretai agresyvus interesų gynimas tapo sąmoninga strategijos dalimi. Šio poslinkio reputacinės [pase-](#)

[kmės](#) Europoje ypač išryškėjo per vadinamąją vilko kario diplomatiją, kuri COVID-19 pandemijos metu ir diplomatinių konfliktų su [Australija](#) bei [Švedija](#) kontekste sustiprino Kinijos, kaip politiškai asertyvios ir sunkiai nuspėjamos veikėjos, įvaizdį.

Iki 2010-ųjų pabaigos Kinijos užsienio politika Vidurio ir Rytų Europos regione buvo pasyvi, fragmentiška ir antraeilė, neturėjo savarankiško strateginio statuso. Didžioji dalis regiono valstybių Pekino užsienio politikos prioritetuose nefigūravo, o santykiai dažniausiai buvo palaikomi minimaliais diplomatiniais ir ekonominiais kanalais. Šį žemą prioritetizavimą atspindėjo ir Kinijos URM architektūra: iki 2004 m. [perkėlimo](#) į Europos departamentą santykių su VRE plėtojimas buvo pavestas Rytų Europos ir Centrinės Azijos departamentui. Situacija pasikeitė Pekinui [institucionalizavus](#) įsitraukimą per „17+1“ bendradarbiavimo formatą, kurio pirminė logika buvo iš esmės pragmatiška – prekybos skatinimas, eksporto diversifikacija ir VRE kaip potencialūs vartai į ES rinką po 2008 m. finansų krizės. Vėlesnės interpretacijos, apibūdinančios šį formatą kaip „skaldyk ir valdyk“ priemonę, atsirado paskesniais formato plėtros etapais. Būtent Si Dzinpingo valdymo laikotarpiu „17+1“ tapo reikšmingu politiniu įrankiu, siejamu su platesnėmis Pekino geopolitinėmis ambicijomis ir prisidėjusiu prie augančio skepticizmo VRE sostinėse.

Dar iki 2019 m. būta ženklų, kad regiono šalys vis skeptiškiau [vertina](#) bendradarbiavimo su Kinija progresą, ypač dėl neišpildytų investicijų pažadų, riboto eksporto augimo ir asimetriškos ekonominės naudos. Pekinas šias nuotaikas [fiksavo](#) – dar iki pandemijos buvo [svarstomi](#) galimi formato koregavimai, įskaitant retesnius viršūnių susitikimus ir didesnį dė-

2 „Slėpti spindesį ir puoselėti tylą“ – sąmoningai nerodyti savo galios ir kantriai laukti palankaus laiko.

3 „Energingai vėrztis pirmyn ir turėti rezultatą“ – aktyviai veikti ir siekti apčiuopiamų rezultatų.

mesį dvišaliams santykiams. Visgi lūžį galutinai įtvirtino 2021 m. vykęs nuotolinis „17+1“ viršūnių susitikimas, kuriam pirmą kartą [pirmininkavo](#) Si Dzinpingas ir kuris tapo ne formato atsinaujinimo, o politinės krizės išraiška: šešios valstybės, įskaitant Lietuvą, pasirinko tik ministerijų lygmens atstovavimą. Pandemijos valdymas, ribotas „kaukių ir vakcinų diplomatijos“ efektyvumas ir neigiami „nulinės COVID“ politikos padariniai pasaulio ekonomikai nepasitikėjimą Pekinu tik dar labiau sustiprino, tačiau lemiamu veiksniu tapo Kinijos laikysena Rusijos karo prieš Ukrainą atžvilgiu. „Beribės partnerystės“ su Maskva [plėtojimas](#) ir vengimas aiškiai atsiriboti nuo Rusijos veiksmų VRE regione buvo interpretuojami per saugumo prizmę ir smarkiai pablogino Kinijos patikimumą. Reaguodamas į prastėjančią politinę aplinką, Pekinas perėjo prie žalos ir krizės valdymo. Tai iliustravo 2022 m. specialiosios pasiuntinės Kinijos ir VRE bendradarbiavimui Huo Judžen [vizitai](#) regione, siekiant „paaiškinti“ Kinijos poziciją „Ukrainos krizės“ kontekste. Tačiau pastangų ribotumą aiškiai parodė Lenkijos užsienio reikalų ministerijos [atsisakymas](#) oficialiai priimti Huo delegaciją. Netrukus po Huo vizito Pekinas į Briuselį [išsiuntė](#) buvusį Kinijos užsienio reikalų viceministrą Vu Hongbo. Šis oficialus [vizitas](#) buvo orientuotas į reputacinės žalos suvaldymą ir „pozityvių signalų“ generavimą po įtempto ES ir Kinijos viršūnių susitikimo.

Iki šiol Kinijos ir VRE bendradarbiavimo formato ateitis išlieka neapibrėžta, tačiau praktiniu lygmeniu jis *de facto* praradęs politinę funkciją: viršūnių susitikimai nebeorganizuojami, o pats formatas po Baltijos šalių pasitraukimo prarado politinį aktualumą. Tai rodo ne tik šio mechanizmo išsekimą, bet ir platesnės Kinijos daugiašalio įsitraukimo strategijos VRE ribotumą, kai politiniai ir reputaciniai kaštai ima vir-

šyti generuojamą naudą. „17+1“ formatui nykstant, Pekinas prarado ne tik politinę platformą, bet ir tris pagrindines funkcijas: įtaką regioninei darbotvarkei, kolektyvinio politinio spaudimo svertą ir galimybę amortizuoti dvišalius konfliktus per daugiašalį formatą. Reaguodamas į šias sąlygas, Pekinas pastaraisiais metais perėjo prie selektyvaus „ašinių partnerių“ modelio. Ryškiausias to pavyzdys – 2024 m. Si Dzinpingo [vizitas](#) Serbijoje ir Vengrijoje, per kurį buvo akcentuotas santykių „strateginis“ pobūdis, pasirašyti politiniai dokumentai ir kartojama [retorika](#) apie „bendrą ateitį“ ir aukščiausio lygmens partnerystę. Šie vizitai signalizuoja, kad Kinijos įsitraukimas išlieka, bet perkeliamas į politiškai mažiau pažeidžiamas dvišales formas su Pekinui draugiškesnėmis šalimis.

Ekonominėje srityje Pekino veikimas VRE vis labiau grindžiamas apčiuopiama, į konkrečius sektorius orientuota pramonine plėtra, ypač elektromobilių ir baterijų vertės grandinėse. Reikšmingas dėmesys [skiriamas](#) Vengrijai ir Slovakijai: Kinijos baterijų ir elektromobilių gamintojų investiciniai sprendimai rodo, kad dalis jos įmonių siekia naudoti VRE šalis kaip gamybinę ir logistinę platformą Europos rinkoje, ypač didėjant ES prekybos apsaugos spaudimui Kinijoje pagamintiems elektromobiliams. Tai iliustruoja Kinijos CATL [planai](#) pradėti gamybą Vengrijoje, taip pat BYD [sprendimas](#) šioje šalyje statyti gamyklą, viešai įreminami kaip žingsnis „lokalizuoti gamybą Europoje“ – net jei projekto įgyvendinimo tempas ir apimtis ne kartą koreguoti. Skirtingai nei politiniai formatai, pramoninės investicijos leidžia Kinijai įsivirtinti regione netiesiogiai – per darbo vietas, tiekimo grandines ir vietos interesų įsipainiojimą, nesukuriant atviro politinio konflikto su ES ar atskiromis VRE valstybėmis.

III. Taivano politika

VRE: beprecedentis aktyvumas ir jo struktūrinės ribos

Skirtingai nei Kinija, Taivas pastaraisiais metais sąmoningai siekė išnaudoti atsivėrusį politinių galimybių langą, kurį Vidurio ir Rytų Europoje sukūrė kintanti geopolitinė aplinka, ypač – požiūris į partnerystę su Pekinu. Veikdamas taip, kad tiesiogiai nekonfrontuotų ir savo veiksmais nekurtų priešpriešos su kitų šalių „vienos Kinijos“ politikos rėmu, Taipėjus susikoncentravo į (kvazi)diplomatinio matomumo didinimą ir naujų partnerysčių mezgimą pasitelkiant parlamentinius ryšius, tikslines ekonomines ir technologines bendradarbiavimo erdves ir aktyviai išnaudojant viešosios diplomatijos iniciatyvas. Šios priegos esmė – formuoti naratyvą, kad, palyginti su Pekinu, partnerystė su Taipėjumi yra mažiau rizikinga ir pragmatiškai vertingesnė ir toliaregiškesnė alternatyva. 2021 m. Taivaniečių atstovybės Vilniuje atidarymas tapo ryškiausiu šios strategijos laimėjimu, o kartu atskleidė tokio modelio ribas ir slypinčias rizikas.

Per pastaruosius penkerius metus Kinijos ir dalies Vidurio ir Rytų Europos valstybių santykiai įgijo labiau konfliktinę būseną. Anksčiau politiniai nesutarimai galėjo būti amortizuojami Pekino ekonominio bendradarbiavimo pažadais ir projektų inicijavimu, o po 2022 m. Pekino pozicija vis dažniau suvokiama kaip rizikingas politinis pasirinkimas, kurio grąža neaiški. Ši pasikeitusi konfigūracija Taipėjaus vertinimu atvėrė ribotą, bet strategiškai reikšmingą galimybių langą aktyvesniam Taivano įsitraukimui Vidurio ir Rytų Europoje. Santykių su VRE plėtojimas iš esmės tapo matomas ne kaip reaktyvus atsakas į Kinijos veiksmus, o kaip sąmoningai formuojama užsienio politikos dalis, leidžianti Taipėjui aktyviau siekti savo tikslų.

Taivano aktyvumą riboja struktūrinės izoliacijos sąlygos, susiformavusios nuo XX a. antrosios pusės. Jo dalyvavimas tarptautinėje sistemoje patyrė nuo-

seklį eroziją – nuo oficialaus visos Kinijos atstovavimo Jungtinėse Tautose (1945–1971 m.) iki dabartinės situacijos, kurioje Taipėjų [pripažįsta](#) tik 12 valstybių⁴. Didžioji dalis Taivano tarptautinių ryšių šiandien palaikoma per kvazidiplomatinį kanalą. Ši institucinė riba apibrėžia Taipėjaus užsienio politikos strategiją: ne ambasadų plėtra, o politinio matomumo ir funkcinio bendradarbiavimo derinimas, ypač ekonomikos, technologijų ir kultūros srityse. Būtent todėl bet koks ryškesnis matomumo augimas Pekino vertinamas kaip raudonųjų linijų testavimas, dažnai sulaukiantis griežto atsako. VRE šiame kontekste tapo erdve, leidžiančia išbandyti ribines politinio matomumo formas, kurios Vakarų Europoje būtų politiškai sunkiai įmanomos.

Cai Ing-ven prezidentavimo laikotarpis (2016–2024) žymi šios priegos, kaip atsako į augantį Pekino spaudimą ir siaurėjančias Taivano diplomatinio manevravimo galimybes, konsolidaciją, [inicijuojant](#) vadinamąją tvirtąją diplomatiją (angl. *steadfast diplomacy*). Ji paremta prielaida, kad didėjantis geopolitinis nepibrėžtumas ir demokratinių valstybių nesaugumo jausmas verčia jas glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje. Atitinkamai tai atveria Taiwanui ribotą, bet realių galimybių langą. Po 2024 m. prezidento rinkimų Lai Čing-te užsienio politika iš esmės išsaugojo šią kryptį, tačiau ją adaptavo per taip vadinamos integracinės diplomatijos (angl. *integrated diplomacy*) principus, kuri [akcentuoja](#) labiau ekonomiškai ir technologiškai įremtų partnerysčių, kurios geriau užtikrintų tokių santykių ilgaamžiškumą, plėtrą. Puslaidininkiai, atsinaujinančiųjų išteklių energetika ir Taivano pramoninės gamybos patirtis tampa ne tik ekonomine, bet ir diplomatine atrama, leidžiančia pasiūlyti partneriams realių bendradarbiavimo būdų, išlaikant politinį matomumą ir veiklumą nepaisant reikšmingų apribojimų.

4 2026 m. sausio mėn. duomenimis.

Pastaraisiais metais Europos požiūris į Taivaną, tapusį itin proaktyvų plečiant ryšius, tapo labiau diferencijuotas, nors formaliai „vienos Kinijos“ politika ES lygiu **nėra kvestionuojama**. Taivano integracija į ES ekonomines ir technologines darbotvarkes – ypač tiekimo grandinių atsparumo (įskaitant ES lustų aktą) ir strateginės autonomijos kontekste – tapo svarbiu suartėjimo katalizatoriumi. Kaip pažymi N. Casarini savo **komentare**, ši dinamika rodo, kad Europa *de facto* „pamažu juda link *dviejų Kinijų* strategijos“, net jei formaliai tokia prieiga nėra artikuliuojama. Vis dėlto Vidurio ir Rytų Europos **regione** šis požiūrio pokytis vyksta sparčiau, o abipusių politinių vizitų skaičius 2019–2024 m. **išaugo** daugiau nei šešis kartus ir transformavo santykius iš žemo profilio kontaktų į atviresnius, politiškai įrėmintus formatus. Vidurio Europos Azijos studijų instituto (angl. *Central European Institute of Asian Studies*) vykdomo projekto „EU-Taiwan Tracker“ **ataskaita** rodo, kad Europos šalys diferencijuojasi pagal santykių su Taivanu gylį – nuo „naujųjų draugų“ (VRE šalys – Čekija, Lietuva, Lenkija) iki „pragmatikų“ (įskaitant Nyderlandus, Švediją, Italiją, Vengriją, Daniją) ir „atsiliekančių valstybių“ (įskaitant Estiją, Latviją, Norvegiją, Slovėniją).

Ryškiausias šios Taivano proaktyvios prieigos rezultatų pavyzdys – Lietuva. 2021 m. lapkričio 18 d. Vilniuje **atidaryta** Taivaniečių atstovybė (angl. *Taiwanese Representative Office*, kinų kalba – 駐立陶宛台灣代表處) tapo pirmąja Europos sostinėje įkurta atstovybe po 18 metų pertraukos⁵ ir pirmu atveju, kai Taivano kvazidiplomatinė atstovybė pavadinime vartoja Taivano, o ne Taipėjaus vardą (ir bene pirmąja atstovybe, kurios iškaboje naudojama Taivano vėliava). Šis pasiekimas Taivane skambiai **vadinamas** „didžiu diplomatinio proveržiu“, paneigusiu nuo XX a. 10-ojo dešimtmečio didėjančią Taivano izoliaciją ir tarptautinės įtakos nykimą signalizavusias tendencijas. Vis dėlto Pekino reakcija – vienašališkas diplomatinė santykių pažeminimas ir daugialypė ekonominė ir diplomatinė prievarta prieš Lietuvą – pavadinimo klausimą pavertė ne simboliniu, o kritiniu „stop“ ženklu, aiškiai parodančiu, kur baigiasi toleruotinas neformalus bendradarbiavimas ir prasideda Kinijos suvokiamos raudonosios linijos. Lietuvos atvejis parodė ne tik kiek Taivas gali išplėsti politinio matavimo ribas Europoje, bet ir kaip šios ribos virsta politiniais kaštais tiek priimančiai valstybei, tiek pačiam Taivanui, priversdamas jo diplomatiją balansuoti tarp precedento plėtos ir rizikos kontrolės.

Lietuvos atvejis taip pat atskleidė reikšmingą paradoksą: Taivano sėkmė tapo ir pagrindine priežastimi, kodėl analogiški sprendimai regione buvo svarstomi dar atsargiau, todėl nuo 2021 metų Taipėjui nepavyko pasiekti sisteminių, Lietuvos atvejį replikuojančių laimėjimų. Nors Taivano sėkmės Lietuvoje atvejis, rodo, nesukūrė domino efekto ir netapo nauju Taivano vykdomos užsienio politikos „lietuviškuoju modeliu“ VRE regione, pastarųjų metų dinamika rodo, kad šis precedentas visgi tapo katalizatoriumi politinėms diskusijoms kitose VRE sostinėse. Dar 2022 m. pradžioje tuometinis Slovėnijos ministras pirmininkas Janezas Janša ne tik viešai parėmė Lietuvą, bet ir **paskelbė** apie planus pasekti Vilniaus pavyzdžiu ir leisti Taivanui įkurti atstovybę Liublianoje. Šis pareiškimas **sulaukė** itin aštrios Pekino reakcijos, tačiau planų įgyvendinimą sustabdė ne išorinis spaudimas, o 2022 m. Slovėnijos parlamento rinkimai ir valdžios pasikeitimas, po kurio Taivano klausimas buvo sąmoningai deeskaluotas⁶. Dar aiškiau Lietuvos precedento dvišlypumas atsiskleidžia Estijos atveju. 2023 m. Estijos užsienio reikalų ministerija, **paskelbusi** Kinijos politikos peržiūros rezultatus, oficialiai pareiškė, kad šalis „<...> pasiruošusi priimti nediplomatinę ekonominę ar kultūrinę Taipėjaus atstovybę <...>“. Visgi praktinis šio sprendimo įgyvendinimas įstrigo politinėse derybose su Taipėjumi. Derybos yra faktiškai **patekusios** į aklavietę, o viešojoje erdvėje (įskaitant „Nikkei Asia“), įvardijama, kad pagrindine kliūtimi tapo būtent pavadinimo klausimas: Taipėjus siekia remtis Vilniaus precedentu, o Talinas sąmoningai vengia sprendimo, galinčio sukelti analogišką Kinijos reakciją.

Slovėnijos ir Estijos atvejai parodė, kad Lietuvos precedentas veikia labiau kaip diskusijų atskaitos taškas, o ne lengvai replikuojamas modelis. Nors Pekinui nepavyko priversti Lietuvą atšaukti sprendimų dėl Taivano, išskirtinai aštri, daugialypė ir ilgalaikė spaudimo kampanija nebuvo orientuota vien į Vilniaus politinio kurso korekciją. Priešingai, svarbi Pekino strategijos dalis buvo jos tikslinė auditorija – baudžiamaisiais ekonominiais ir diplomatiniais veiksmais buvo aiškiai signalizuojama kitoms valstybėms, ypač Vidurio ir Rytų Europoje, apie galimus politinius ir ekonominius tokio sprendimo kaštus.

5 2003 m. Slovakijos sostinėje buvo atidaryta Taipėjaus atstovybė.

6 Svarbu pažymėti, jog artėjant kitiems parlamento rinkimams Slovėnijos opozicijos lyderis J. Janša 2025 m. dar kartą **patikino**, kad jei jo vedama Slovėnijos demokratinė partija laimės rinkimus, jis įgyvendins savo ankstesnius planus dėl atstovybių su Taivanu apsikeitimo.

IV. Struktūriniai veiksniai, formavę Kinijos ir Taivano politikos dinamiką VRE

COVID-19 pandemija ir jos reputacinė įtaka

COVID-19 pandemija nebuvo pagrindinė Kinijos ir Taivano užsienio politikos pokyčių VRE priežastis, tačiau paspartino jau besiformuojančias reputacines trajektorijas. Pandemijos laikotarpiu Kinijos pasirinkta komunikacinė ir diplomatinė laikysena – informacinė kontrolė, griežta reakcija į kritiką (vadinamoji vilko kario diplomatija) VRE auditorijose [sustiprino](#) abejones Pekino patikimumu, todėl net pragmatiškos iniciatyvos vis dažniau buvo vertinamos per siauro politinio intereso ir įtakos prizmę.

Kalbant apie Taivaną, pandemija veikė priešinga kryptimi. Humanitarinė ir medicininė parama pandemijos metu (iniciatyva „Taiwan Can Help“), įskaitant humanitarinę pagalbą medicininėmis apsaugos priemonėmis Europos valstybėms, leido Taipėjui padidinti politinį matomumą neperžengiant formalių diplomatinių ribų ir sustiprinti „demokratijų solidarumo“ įvaizdį. VRE regione šis indėlis turėjo didesnį svorį nei dalyje Vakarų Europos, nes buvo suvokiamas ne kaip viešosios diplomatijos gestas, o kaip apčiuopiamas indėlis krizės metu. Šis derinys – ribota, bet matoma praktinė parama ir nuoseklus vertybinis naratyvas – sudarė palankesnę foną vėlesniam Taivano politiniam aktyvumui regione.

Lietuvos precedento įtaka

Lietuvos atvejis tapo lūžio tašku ne todėl, kad Taivanas sukūrė tarptautinių santykių „modelį“ regionui, o dėl to, kad parodė tokio užsienio politikos krypties pasirinkimo kainą ir potencialią apčiuopiamą grąžą. Kai Vilniuje 2021 m. buvo atidaryta Taivaniečių atstovybė, Pekinas sureagavo ne vien simboliškai: buvo vienašališkai pažemintas diplomatinių santykių lygis

ir pradėtas plataus spektro politinis bei ekonominis spaudimas. Taigi raudonųjų linijų peržengimas *Taivano klausimu* tapo praktiniu kaštu ir naudos skaičiavimu visoms kitoms VRE sostinėms, svarstant galimus santykių su Taipėjumi plėtros sprendimus.

Taivano užsienio politikai šis precedentas turėjo dvi tarpusavyje susijusias, tačiau skirtingomis kryptimis veikiančias pasekmes. Viena vertus, Lietuvos atvejis parodė, kad politinio matomumo ribas Europoje galima išplėsti net ir neperžengiant formalaus pripažinimo slenksčio. Kita vertus, jis išryškino tokių sprendimų kainą, todėl po 2021–2022 m. Taipėjus regione labiau linkęs ne bandyti atkartoti Lietuvoje pasiektą precedentą ir kitus simbolinius laimėjimus, o pagrindinį dėmesį skirti naujų partnerystių turiniui ir bendradarbiavimo gilinimui, kad santykiams būtų galima suteikti didesnį ilgaamžiškumą ir praktinę vertę. Kinijos požiūriu Lietuvos atvejis tapo atgrasymo praktikos dalimi, kurios tikslas buvo ne susigrąžinti regioną arčiau savo įtakos ir interesų lauko, o pademonstruoti, kad ryški ir atvira partnerystė su Taipėjumi turės apčiuopiamų pasekmių, ir taip užkirsti kelią domino efektui kitose VRE sostinėse. Kartu šis precedentas europeizavo riziką, t. y. perkėlė ją į platesnę ES ir Kinijos santykių lygmenį. ES atsakas, įskaitant PPO bylą dėl Kinijos diskriminacinių priemonių prieš Lietuvą, parodė, kad vienos VRE valstybės sprendimai Taivano klausimu gali turėti pasekmių visam ES blokui, ypač santykiams su Kinija, o tai papildomai sustiprino atgrasymo efektą regione.

Išsiskiriančios pozicijos karo Ukrainoje kontekste

Rusijos pradėtas plataus masto karas Ukrainoje tapo lūžiu, radikaliai pakeitusiu daugumos Vidurio ir Rytų Europos valstybių užsienio politikos sprendimų kri-

terijus. Skirtingai nei COVID-19 pandemija, paveikusi regiono požiūrį į Taivaną ir Kiniją per reputacijos ir patikimumo prizmę, karas suteikė aiškų saugumo intereso kriterijų, pagal kurį išoriniai partneriai vertinami pagal jų indėlį į regiono saugumą ir atsparumą Rusijos keliamai grėsmei. VRE valstybėms dėl istorinės patirties, geografinio artumo konfliktui, net formaliai neutralios ekonominės ar technologinės iniciatyvos regione įgijo tiesioginį strateginį svorį.

Šiame kontekste Kinijos laikysena, apibūdinama „pro-rusišku neutralumu“, karo Ukrainoje kontekste tapo reikšmingu veiksniu, lėmusiu regiono valstybių požiūrį į santykius su Pekinu. 2022 m. vasario 4 d. Rusijos ir Kinijos pareiškimas apie „beribę partnerystę“ VRE valstybėse buvo **suvoktas** kaip signalas apie Kinijos pasirengimą toleruoti ir palaikyti Maskvos agresiją Europoje, o tai reikšmingai apsunkino Kinijos pastangas išlaikyti „stabilumo“ ar „taikos tarpininkės“ įvaizdį. Praktiniu lygmeniu tai **patvirtino** ir 2023 m. pavasarį patirtas VRE politinis atšalimas, įskaitant Lenkijos sprendimą nepriimti Kinijos specialiosios pasiuntinės Huo: jis tapo aiškiu politiniu signalu Pekinui apie pasikeitusias veikimo sąlygas regione.

Taivas, priešingai, įvertino ir atitinkamai pritaikė savo veiksmus atsižvelgdamas į pokyčius regione. Taipėjus aktyviai pozicionuoja save kaip priešakinėse linijose esančią demokratiją, veikiančią nuolatinės grėsmės sąlygomis, tiesiogiai sugretindamas savo saugumo situaciją su Ukraina, pabrėždamas turimos patirties reikšmę ir šį naratyvą sustiprindamas konkrečiais veiksmais. Nuo 2022 m. Taivas **teikia** humanitarinę ir kitą Ukrainos atstatymui skirtą paramą, kuri dėl diplomatinio apribojimų, įskaitant tai, kad Ukraina laikosi „vienos Kinijos“ politikos, šalį pasiekia per VRE partnerius ar remiant jų vykdomus projektus. Taivano užsienio reikalų ministerijos **skaičiavimu**, iki 2025 m. vasario mėn. bendra paramos vertė siekia 162 mln. JAV dolerių. Šis vertybinės tapatybės, saugumo analogijos ir simbolinės paramos derinys leido Taiwanui sukurti funkciškai naudingo partnerio įvaizdį. Dėl to karas Ukrainoje padidino Kinijos veikimo regione politinius kaštus ir kartu atvėrė Taiwanui ribotą, bet reikšmingą galimybių langą veikti per saugumo ir atsparumo kryptis.

Vis dėlto Taivano deklaruojamas vertybinis solidarumas su Ukraina kelia nuoseklumo klausimą, nes finansinė parama Ukrainai ir jos atstatymui kontrastuoja su reikšmingais prekybiniais ryšiais su Rusija. Nors Taipėjus prisijungė prie sankcijų režimo ir teikia paramą Ukrainai, jos mastas išlieka nedidelis, palyginti su gaunama nauda iš Taivano ekonominės sąveikos su Rusija, ypač rusiškų žaliavų importo kontekste. Nuo 2022 m. reikšmingai išaugo rusiško žibalo, itin svar-

bios žaliavos puslaidininkų pramonėje, importas ir Taivas **tapo** didžiausiu šio produkto importuotoju pasaulyje. 2025 m. I–III ketv. bendra naftos produktų importo iš Rusijos vertė **siekė** 1,8 mlrd. Eur, o bendras importas iš Rusijos – 3,03 mlrd. Eur. Ši disproporcija rodo, kad Taivas disponuoja papildomu politinio manevro rezervu, kurio panaudojimas Rusijos atžvilgiu galėtų sustiprinti jo vertybinės laikysenos nuoseklumą ir tarptautinį patikimumą.

Skirtingi Pekino ir Taipėjaus veikimo kaštai VRE

Vienas iš esminių veiksnių, paaiškinančių skirtingas Kinijos ir Taivano trajektorijas po 2022 m., yra asimetriška politinė ir strateginė VRE reikšmė abiejų veikėjų užsienio politikoje. Pekinui VRE ilgą laiką buvo ir tebeišlieka antrinė Europos politikos erdvė, kur aktyvesnis įsitraukimas didžiąja dalimi generuoja pasipriešinimą, atmetimo reakciją ir neduoda reikšmingos ekonominės ar geopolitinės grąžos. Tai atspindi perėjimas nuo daugiašalių iniciatyvų prie selektyvaus, dvišalio veikimo su politiškai palankesnėmis sostinėmis.

Dėl šios priežasties Kinijos reakcija į Taivano aktyvumą regione dažniausiai yra baudžiamosios priemonės, o ne eskalaciniai veiksmai. Jomis siekiama pademonstruoti ribas ir atgrasymo signalus, bet vengiama ilgalaikio konflikto eskalavimo regione, kurio reikšmė jo globalinių prioritetų hierarchijoje išlieka ribota. Taivano atveju situacija iš esmės priešinga. VRE Taipėjui yra aukštos simbolinės ir praktinės grąžos erdvė, kur net riboto masto politiniai sprendimai generuoja neproporcingą tarptautinį matomumą ir precedento efektą. Tai aiškiai matyti Lietuvos atveju – vienas sprendimas dėl atstovybės pavadinimo sukėlė disproporcingą regioninį ir tarptautinį rezonansą, gerokai viršijusį paties sprendimo praktinę naudą. Ši asimetrinė rizikos struktūra lemia ir nevienodą eskalacijos slenkstį: tai, kas Pekinui atrodo kaip nepriimtinas simbolinis raudonosios linijos peržengimas, Taipėjui dažnai yra apskaičiuotas bandymas išplėsti funkcinio veikimo ribas.

Nepaisant to, kad Pekinas tokiu spaudimu siekė atgrasyti nuo panašių žingsnių kitas valstybes, jo taikyta ekonominė ir diplomatinė prievarta galiausiai pakenkė pačios Kinijos reputacijai. Veiksmai prieš Lietuvą, įskaitant importo iš Lietuvos sustabdymą ir antrines sankcijas, buvo interpretuojami ne kaip techniniai sprendimai, bet kaip ekonominės prievartos pavyzdys, **išryškinantis** Pekino polinkį naudoti ekonominius svertus politiniams tikslams. ES reagavo vieningai: **inicijavo** ginčą Pasaulio prekybos

organizacijoje ir paspartino kovos su ekonomine prievarta priemonės (angl. *Anti-Coercion Instrument*) [priėmimą](#), skirtą išoriniams veikėjams atgrasyti nuo ekonominės prievartos veiksmy, kuriuos patyrė Lietuva. Tai pakirto Kinijos, kaip „patikimos partnerės“, įvaizdį ir sustiprino nuogąstavimus dėl ekonominės priklausomybės ir iš to kylančių potencialių rizikų. Pa-

žymėtina, kad spaudimas Vilniui [turėjo](#) atoveiksmio efektą: bandydamas nubausti Lietuvą, Pekinas tik sutelkė ES šalis vieningesniai atsakui (nuo kolektyvinio bylos kėlimo iki ekonominio saugumo atsparumo darbotvarkės stiprinimo) ir dar labiau įtvirtino požiūrį į Kiniją kaip sistemine varžovę.

Išvados

Kinijos ir Taivano globalios konkurencijos dėl įtakos plėtra į Vidurio ir Rytų Europą buvo reikšmingai paveikta, bet nulemta ne esminių Pekino ar Taipėjaus užsienio politikos strateginės logikos ir prioritetų pokyčių, o paties regiono geopolitinės ir saugumo aplinkos transformacijos. VRE iš santykinai mažo politinio jautrumo erdvės, kurioje Kinija sėkmingai plėtė savo įtaką prisidengdama daugiašališkumo iniciatyvomis, gana greitai virto regionu, kuriame išorinių veikėjų veiksmai vertinami per saugumo, patikimumo, atsparumo ir rizikos kaštų prizmę. Tai iš esmės pakeitė Kinijos ir Taivano politikos įgyvendinimo sąlygas, ypač šioje studijoje nagrinėtu 2019–2025 m. laikotarpiu.

Kinijai šis pokytis reiškė susiaurėjusias veikimo galimybes regione. Iki pandemijos ir karo Ukrainoje Pekinas rėmėsi prielaida, kad, naudojantis tiek dvišaliais, tiek daugiašaliais formatais, VRE galima sėkmingai įtraukti ir išlaikyti per prekybinius ir (arba) investicinius pažadus (įskaitant ir dalį iniciatyvų, kurios išties buvo įgyvendintos keliose regiono šalyse). Vis dėlto augantis reputaciniai nuostoliai, didele dalimi neišsipildę lūkesčiai ir saugumo interesų prioritetizavimas regione pavertė aktyvų Pekino politinį įsitraukimą labiau kaštų nei naudos šaltiniu. Dėl to Kinijos užsienio politika prisitaikė: daugiašališkumą VRE regione keičia selektyvus dvišališkumas, skatinamas ne tik įtakos plėtros, bet ir pramoninių interesų, ypač atstovaujant Kinijos ir ES tarpusavio nesutarimams.

Taivano trajektorija klostėsi priešinga kryptimi. Ryškėjančios tarptautinės izoliacijos kontekste Taipėjus strategiškai išnaudojo COVID-19 pandemijos ir karo Ukrainoje sukurtą galimybių langą, kuriame demokratinė tapatybė, tarptautinis solidarumas, reali parama ir savęs, kaip aktualaus ir naudingo partnerio, įrėminimas teigiamai rezonavo su didele dalimi VRE regiono valstybių, nors praktiniai rezultatai buvo nedideli. Riboto masto Taipėjaus sprendimai regione generavo neproporcingai didelį politinį ir reputacinį efektą, paversdami VRE aukštos simbolinės grąžos erdve vertybėmis grįstai Taivano užsienio politikai.

Lietuvos atvejais, nors ir laikytinas didžiausiu Taivano diplomatinio laimėjimu per pastaruosius kelis dešimtmečius, tapo Kinijos ir Taivano tarpusavio konkurencijos dinamikos lūžio tašku ir kartu jos riba. Jis parodė, kad Taivas yra pajėgus būti proaktyviu

tarptautinės sistemos žaidėju ir sėkmingai plėsti savo politinio matomumo ribas Europoje, tačiau kartu atskleidė ir su tuo susijusią kainą tiek regionui, tiek pačiam Taivanui. Nors iki šiol šis precedentas, rodos, nesukūrė domino efekto ir netapo naujuoju Taivano tarptautinių santykių plėtros modeliu, jis aiškiai perkėlė iki tol galiojusias Pekino nubrėžtas raudonas linijas ir leido Taipėjui tapti ambicingesniam ir veržlesniam įgyvendinant užsienio politiką. Šiame kontekste Taivano politika VRE tapo selektyvesnė ir atsargesnė, bet tai tikrai nereiškia, kad Lietuvos modelio gyvybingumas išblėso. Priešingai, Taivano aktyvumas ir užsienio politikos prieiga tampa vis labiau orientuota ne į simbolinius laimėjimus, o į praktines, abipuse nauda grįstas nišines partnerystes. O Kinijos atsakas į Taivano aktyvumą labiau orientuotas į atgrasymą ir Taivano aktyvumo ir matomumo pasiekimus regione nei į aktyvią santykių su regionu švelninimo ir įvaizdžio gerinimo politiką.

Galiausiai Kinijos ir Taivano konkurencija VRE regione šiandien pasižymi aiškia asimetrija. Kinijai regionas išlieka antrinis, bet reputaciškai jautrus, todėl aktyvus įsitraukimas čia generuoja didelius politinius kaštus. Taivanui tai – erdvė, kurioje riboti veiksmai gali duoti reikšmingą politinę grąžą. Šią įtampą dar labiau stiprina augantis Vakarų dėmesys Taivano saugumui, didėjantys JAV ginklų pardavimai Taipėjui ir intensyvėjantis tarptautinis politinis palaikymas. Dėl to VRE tampa ne pagrindiniu, bet jautriu Kinijos ir Taivano konkurencijos testavimo lauku, kuriame ateityje tikėtina ne tiesioginė eskalacija, o nuolatinė rizikos, precedento ir atgrasymo pusiausvyra.

Tikėtina, kad Kinijos ir Taivano konkurencija tarptautinėje erdvėje artimiausiais metais ne tik intensyvės, bet ir taps struktūriškai labiau konfrontacinė. Šiame procese Vidurio ir Rytų Europa ir toliau išliks reikšminga ne dėl savo materialinės galios, o kaip politiškai jautri erdvė, kurioje testuojamos konkurencijos ribos ir siunčiami platesni signalai tarptautinei auditorijai. Tuo pat metu Taivano matomumo augimas ir santykių su demokratinėmis valstybėmis gilinimas prisideda prie bendros įtampos Taivano sąsiauryje, kurią Pekinas vis dažniau sieja ne su pavieniais sprendimais, o su vis sistemingesniu Vakarų įsitraukimu. Augantis Vakarų ir Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono šalių [susirūpinimas](#) Taivano saugumu, JAV didelio

masto ginkluotės **pardavimai** Taipėjui ir stiprėjantis politinis palaikymas tarptautinėje arenoje didina Pekino suvokimą, kad *status quo* išlaikymas tampa vis sudėtingesnis ir nebeatneša teigiamų rezultatų. Šiame kontekste Kinija vis aktyviau naudoja paradomąsias karinės jėgos priemones – tai iliustruoja

ir 2025 m. pabaigoje **surengtos** pratybos „Justice Mission 2025“ – siekdama atgrasyti ne tik Taivaną ir jo „separatistines jėgas“, bet ir platesnę tarptautinę auditoriją. Tai leidžia daryti išvadą, kad Kinijos ir Taivano konkurencija taps vis reikšmingesniu įtampos ir rizikų šaltiniu.

